

A XXI. SZÁZAD KÉRDŐJELEI: BÉKÉS VILÁG VAGY TERRORIZMUS, ERŐSZAK ÉS FEGYVERKEZÉS?

Erdős André¹

A XX. század különleges helyet foglal el az emberiség történetében. Ez alatt a száz év alatt sok minden történt, ami hosszabb távra meghatározta az emberi nem további útját. A technika folyamatos fejlődése, két pusztító világháború, határokon átnyúló totalitárius ideológiák, emberek soha nem látott méretű pusztulása, két világrendszer ideológiai, katonai, politikai konfrontációja, mely kihatott a földgolyó legtávolabbi sarkaira is, földrengésszerű politikai változások, melyek rendkívül rövid idő alatt a lehető legradikálisabban megváltoztatták világunkat, szédületes technológiai előrehaladás és információs forradalom. Ez utóbbiak, egyrészt, korábban elképzelhetetlen módon összeszűkítették, globális faluvá változtatták földünket, ráébresztve bennünket sok olyan alapvető, a szó szoros értelmében életbevágó igazságra, amelyek eddig rejtve maradtak előttünk. Másrészt pedig az utca emberének mindennapjait alapvetően átformálták. Ehhez a múlt század végén kialakult vízválasztóhoz még egy lélektani mozzanat is járult, ami csak fokozta azt az érzületet, hogy egy új világba léptünk, nevezetesen az, hogy e mozgalmas időszakban - ezer év után - most kettést kell majd írni egyes helyett az adott év megjelölésére. Ilyen mozzanat legközelebb egy teljes ezer év múlva köszönt majd az emberiségre – feltéve, ha jól tudunk sáfárkodni adottságainkkal, lehetőségeinkkel és képességeinkkel. Erről szól tulajdonképpen az a nagy kérdőjel, mely az előadás címében foglaltatik, s nagyon szeretném tudni – bár soha nem fogom megtudni - hogy vajon az előttünk álló hosszú évtizedeket követően milyen örökséget adunk majd át a következő évszázadnak?

Az előző előadásokból azért kirajzolódott már egy összkép arról, hogy milyen kihívásokkal kell megküzdenünk az előttünk álló időszakban. Én e nyugalmasnak egyáltalán nem mondható tájkép felvázolásához szeretnék egy-két ecsetvonással hozzájárulni. S máris figyelmeztetek mindenkit, kapcsolják be biztonsági öveiket, mert veszélyes, csúszós, ködös, zúzmarás utakon fogunk közlekedni.

+ + + +

Amikor a múlt század vége felé megindultak a hatalmas geopolitikai változások, és megszűnt a kétpólusú világ, a történelem végéről, a liberális demokráciák győzelméről, egy új világrendről szóló kijelentésektől volt hangos a közbeszéd.

¹ Erdős André ny. nagykövet, volt állandó ENSZ-képviselő

Persze, mi most 2008-ban már okosabbak vagyunk, mint akkor, amikor sok mindent valóban nem lehetett előre látni, megjósolni. Vegyük akár ezeknek az általam említett hatalmas geopolitikai változásoknak ilyen gyors ütemű és ilyen széleskörű eljövételét: demokratikus választások láncreakció-szerű megtartása Európa keleti felén, majd a Szovjetunió felbomlása – az ember csak kapkodta a fejét, hiszen mindez bizonyos értelemben váratlanul gyorsan és simán zajlott le, még a CIA sem tudta előre prognosztizálni azt. S akkor képzeljék el azt a szédítő eseménysort, amely ezt követte, kezdve amerikai katonai támaszpontok létesítésétől Üzbegisztánban, a svájci Swissair légitársaság csődjén és megszűnésén át egészen két poszt-szovjet köztársaság egymás elleni háborújáig a Kaukázusban. Ha valaki mindezt megjósolta volna, azonnal elmebeteggé nyilvánították volna.

A kelet-nyugati szembenállás megszűntével a világ valóban békét, biztonságot és stabilitást, igazságosságot és jólétet várt. S ennek az új világnak az első próbájára nem is kellett sokat várni: 1990 második felében Irak lerohanta a szomszédos Kuvaitot, megszüntetve annak államiságát. A nemzetközi közösség egy emberként lépett fel az ENSZ keretein belül e gátlástalan agresszióval szemben, s egy un. multinacionális koalíció a – most már tudjuk, első – Öböl-háborúban visszaverte az iraki csapatokat. Akkoriban azt gondoltuk, hogy ez a kollektív fellépés a nemzetközi törvényesség helyreállításáért ettől kezdve a nemzetek családja tevékenységének prototípusa lesz, egy valóban új világ beköszöntét jelzi, amelyben, úgymond, reszkessenek a diktátorok, az agresszorok, a békét megbontók és a jogot lábbal tiprók. Csakhamar, az Öböl-háború befejezését követő alig egy pár hónap elteltével, eljött ezen új világ tesztjének újabb állomása: az imént említett nagy geopolitikai változások hatására felbomlott Jugoszlávia, s ami ekkor ott kezdődött, minden képzeletet felülmúlt. Jómagam legrémesebb álmaimban sem gondoltam volna, hogy az emberiség legvéresebb századának utolsó éveiben ilyen eseményekre kerülhet sor, ráadásul nem a világ valamelyik eldugott sarkában, hanem nálunk, Európában, s hozzáteszem, a magyar határok mentén.

A sors úgy hozta, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsában ülve és a helyszínen utazva is közvetlen közletről követhetem az eseményeket. Két oka lehetett annak a frusztrációnak, amit az ember érezhetett a délszláv dráma kapcsán. Az egyik ok egy olyan ultranacionalista, intoleráns, gyűlölettel teli retorika megjelenése volt, amely száz- és százezreket őrjített meg a szó szoros értelmében, s huszadik századvégi Frankensteinekké változtatta őket. Olyan etnikai és vallási fanatizmust, gyűlöletet sugalltak gátlástalan politikusok és szervezetek, amelyek aztán elkerülhetetlenül kegyetlenkedésekbe, atrocitásokba, etnikai tisztogatásokba torkolltak. Annyira, hogy Kofi Annan korábbi ENSZ-főtitkár a délszláv válságról írt marcangolóan önkritikus, s ezért nagyszerű és dicsérendő jelentésében többek között azt a világszervezeti berkekben szokatlanul hangzó megállapítást tette, miszerint „a gonosz létezik”, „evil exists”, tehát, hogy az ember sérülékeny teremtés, s a legrosszabb, a leggonoszabb is kijöhet belőle, ha nem vigyázunk. Azt is lehet mondani, Kofi Annan szavait értelmezve, hogy a civilizáció fejlődésének eredményeként lelkünkben mélyen eltemetve szunnyad valahol egy dinoszaurusz, s

az ilyen gonosz erők – és itt nehogy vallási-mitológiai, hanem húsból-vérből való, nagyon is gyakorlatias erőkre gondoljunk – bizonyos konkrét körülmények között termékeny talajra találnak, és életre tudják kelteni bennünk ezeket az alvó őslényeket. Nos, a frusztrációnak ez volt az egyik oka, hogy mai világunkban, s szűkebb hazánkban, Európában lehetséges volt mindez. Szívem szerint csoportos turistautazásokat szerveztetnék az ilyen konfliktusok szaggatta vidékekre, legyen az Bosznia, Csecsenföld, Koszovó vagy Szudán, hogy az emberek közvetlenül lássák, hová fajulhat a gyűlölködés, milyen végtelen szenvedéseket és elképesztő anyagi pusztításokat von mindez maga után. Mert jó tudni, hogy a TV-állomások által közvetített még oly drámai képek is semmik ahhoz képest, ami a szemtanút akkor éri, amikor fizikailag, a helyszínen is szembesül ezekkel a jelenségekkel vagy azok következményeivel.

A délszláv drámával kapcsolatos frusztráció másik oka abban rejlett, ahogyan a nemzetközi közösség reagált erre a válságra, amilyen módon a világszervezet ezt a konfliktust kezelte. Itt hozzá kell tennem, hogy az ENSZ nem világkormány, tehát nagymértékben ki van szolgáltatva a szervezetet alkotó államok politikai akaratának. Ez különösen igaz a Biztonsági Tanácsra, amely egy 15 tagból – 5 állandó és 10 két éves időszakokra választott országból - álló szűkebb testület, s amely ráadásul jogilag mindenkire kötelező erejű határozatokat hozhat. Nos, ha azokban a fővárosokban, melyek magatartása nagymértékben befolyásolhatja az ENSZ tevékenységét, nincs meg az a bizonyos politikai akarat, hogy határozottan, megfelelő időben, jól kialakított mandátumokkal, a szükséges erőforrásokkal lépünk fel a fenyegető veszélyekkel szemben, akkor az történik, ami a volt Jugoszláviában bekövetkezett. Habár Magyarország ezekben a vérzivataros időkben két évig ott ült a BT padsoraiban, - s hozzá kell tegyem, hogy, az ebben az időben szintén BT-tag osztrák kollégáinkkal együtt, jobban ismerte e térség történelmi, földrajzi, kulturális adottságait, s így a konfliktus gyökereit, mint bárki más a testületben - nyilván nem mi lehettünk azok, akik a legfontosabb szerepet játszottak a nemzetközi közösség hivatalos irányvonalának kijelölésében. Amit mi tehettünk, az az, hogy „téptük a szánkat”, de ettől sajnos nem javult meg a válságkezelés, s a 15 tagú testület fokozatosan papírtigrissé változott: egyik határozatot a másik után hozta, de képtelen volt arra, hogy érvényt is szerezzen ezeknek a dokumentumoknak. S csak több éves véres harc után sikerült az öldöklést megállítani, mely maradandó, máig érezhető újabb sebeket okozott a térségben.

Mindaz, ami déli határaink mentén másfél évtizeddel ezelőtt történt, ébresztőként is szolgálhat valamennyiünk számára: a mi büszke európai civilizációnk gyökerei nem olyan mélyek, nem olyan szilárdak, mint ahogy azt hisszük vagy szeretnénk hinni. Bizonyos feltételek megléte esetén meglepően gyorsan el tudnak vadulni a szenvedélyek, a szavak tettekké válnak, a fizikai kegyetlenség eluralkodik. De úgy általában, ha az emberi jogok történetét vesszük górcső alá, mit látunk a mi euroatlanti térfelünkön? Például mikor kaptak szavazati jogok a nők Franciaországban? 1946-ban! Vagy egy olyan országban, melyet mi, európaiak hoztunk létre annak idején, az Egyesült Államokban, a faji szegregáció a

közlekedésben, az oktatásban és más vonatkozásban – „csak fehéreknek, csak feketéknek” – még a 60-as években is a mindennapok része volt az ország egyes területein. Tehát legyünk egy kissé alázatosabbak a történelem iránt, objektívabbak saját magunk iránt, mert nem mindig voltunk az „igazságosság letéteményesei”, s hosszabb fejlődési folyamaton kellett nekünk is végigmennünk, amíg elértünk a mához, a magától értetődőnek tűnő jelenünkhöz. S e folyamatot gyakran szakították meg olyan időszakok, mint pl. a 30-as évek náci Németországa vagy a titói Jugoszlávia 90-es évekbeli tragédiája, melyek visszavetették, visszavetik a mi európai civilizációnk előrehaladását. Mert azt tudni kell, hogy ezek a „kisiklások” nem múlnak el nyomtalanul, mint ahogy azt a délszláv térség mai állapotán is látjuk. A fizikai és főleg lelki sebek gyógyításáért kemény küzdelmet kell folytatni. És ha körülnézünk szűkebb és szélesebb házunk táján, kissé szegyenkezve és szorongva be kell látnunk, hogy ez a mi fejlődési folyamatunk még nem ért célba, tovább folytatódik.

Amikor az általunk, európaiak vagy amerikaiak által megtett fejlődési folyamatról beszélek, elkerülhetetlenül is az ENSZ-re gondolok, arra a ma már 192 országra, melyek képviselői ott dolgoznak, beszélgetnek, étkeznek egymás mellett a Világszervezetben. Akik belecsöppennek ebbe a világba, egy tanulási folyamaton mennek át, igen kitapinthatóan érzékelik, hogy egy planétán él az emberiség, hogy sokfélék vagyunk, civilizációk, kultúrák színes bokkrétája nyílik ki előttük az által, hogy távoli tájak szülőiteivel dolgoznak együtt, cserélnek eszmét, komolykodnak vagy viccelődnek. Emlékszem, amikor egyszer valakinek említettem, hogy egy – már nem tudom, milyen – ügyben szorosán együtt munkálkodtam pápua új – guineai kollégámmal, az illető rám meredt, s szinte önkéntelenül szakadt ki belőle a kérdés: mi a fenét csináltál te közösen egy pápuával?! Igen, egyrészt, az ENSZ-ben az ember jól megtanulja a világ térképét (hadd tegyem itt azért hozzá zárójelben, hogy amikor felvették a világszervezetbe pl. Naurut, a magyar külképviselet munkatársai összegyűltek a misszióknak titkárságán kifüggesztett nagy világtérkép előtt, s 2-3 perc alatt közös erővel már meg is találták az inkriminált államot valahol a polinéziai szigetvilágban ...), másrészt az ENSZ-ben megtanulja azt is, hogy figyeljen oda mások bajaira, megfelelő tisztelettel, érzékenységgel és empátiával közeledjen a számára netán távoli ügyekhez is, mert az ENSZ-beli munka inkább előbb, mint utóbb rávezeti arra az alapvető felismerésre, hogy a világ összefügg, nincs más bolygónk, s ha valami történik St. Kitts and Nevis-en vagy Vanuatuban, Botswanában vagy Gambiában, az előbb-utóbb érezhető hatását a világ más térségeiben is. Mindezt az ENSZ a tolerancia és a kölcsönös megértés egy nagyszerű iskolája a diplomaták számára, s ez abban az időben is így volt, amikor a globalizációs cunami még nem tört ránk ilyen elemi erővel, s amikor a multilateralizmus megismerése és megértése még nem volt olyan egyértelmű a magyar külpolitikában. Hozzá kell tegyem azt is, hogy - függetlenül attól, hogy időközben olyan többoldalú szervezetek tagjaivá váltunk, mint a szűkebb történelmi-kulturális térséget képviselő Európai Unió vagy a NATO, - e multilateralizmus igazi letéteményese továbbra is az ENSZ, ahol gyakorlatilag minden állam jelen van.

Tehát az első Öböl-háború megfelelő módon történt nemzetközi kezelését követően a délszláv konfliktus megmutatta, hogy a kuvaiti expedíció nem prototípus, hanem kivétel volt, s hogy szembe kell nézni ilyen bizonytalanságokkal az induló évszázadban. Amint az, még a jugoszláviai háború idején, Ruandában be is következett, ahol hasonló tétovázások, megkésett akciók, oda nem figyelés eredményeként emberirtásra, rettenetes véráldozatokra került sor.

Hadd tegyek itt egy zárójeles megjegyzést a XXI. század kezdeti történetéhez. Ha elképzelnék egy olyan egyenletet, melynek egyik oldalán demokratikus jogállamok találhatók, mindazokkal a sajátosságokkal, melyekkel ilyen államok rendelkeznek, vagyis az emberi jogok iránti elkötelezettség és érzékenység, sajtószabadság, szólásszabadság, kormány és ellenzék a parlamentben, a média erős kisugárzása, a hangját hallató civil társadalom, míg az egyenlet másik oldalán diktátorok, totalitárius vezetők, kiskirályok, hadurak, gátlástalan helyi hatalmasságok találhatók, ahol az előbb felsorolt ismérvek teljesen hiányoznak, ahol az emberi élet nem annyira számít, ahol nem kell szembe találniuk magukat nyilvános bírálatokkal, nos, egy ilyen képletben a demokratikus államok könnyen a rövidebbet húzhatják. A félelem az emberveszteségektől, a messzi tájakon elesett katonák holttesteit repülőtéren megérkezésének képei, az érintett családok fájdalmai bejárhatják az egész országot, s talán béklyóként is hathatnak egy adott kormány tevékenységére. Az egyenletünk másik oldalán lévők ezt az érzékeny, sebezhető adottságot pedig mesterien ki tudják használni saját sötét céljaik érdekében.

+ + + +

A jugoszláviai, ruandai, afganisztáni, koszovói, iraki és más konfliktusok egyre erőteljesebben vetettek fel egy olyan drámai kérdést, amely a II. világháború végén kialakított nemzetközi jogrenddel kapcsolatos. Mit tegyünk, ha egy adott országon belül durván és tömegesen megsértik az emberi jogokat, ha etnikai tisztogatás, emberirtás folyik? Az ENSZ alapelvei között szerepel a szuverenitás, a be nem avatkozás, s az emberi jogok tiszteletben tartását éppen 60 éve hirdette meg az ENSZ az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában. Szembesülve a különböző nemzetközi válsághelyzetekkel, Kofi Annan ENSZ-főtitkár a 2000. évi Millenniumi Csúcsra készített jelentésében leszögezte, hogy az állami szuverenitás nem lehet ürügy arra, hogy a nemzetközi közösség fellépését ez megakadályozza. Más alkalommal elmondta azt is, hogy a belügyekbe való beavatkozás tilalma nem szolgálhat paravánul egyetlen kormánynak sem arra, hogy országán belül azt tegye saját népével, amit akar. Kofi Annan sok minden olyat kimondott, amitől elődei tartózkodtak, s ezt – különösen, hogy egy afrikai ENSZ-főtitkárról volt szó – nagyra kell értékelni.

Pár évvel később a világszervezet meg is egyezett az un. védelmi felelősség elvéről. Ez egy nagyon érdekes fejlemény, amely befolyásolhatja az ENSZ tevékenységét mai világunkban. A védelmi felelősség elve kimondja, hogy az állam visel felelősséget állampolgárai védelméért, de – és itt jön a lényeg, - ha

ez az állam nem védi meg polgárait a népiirtástól, az etnikai tisztogatástól, háborús és emberiség elleni bűncselekményektől, a nemzetközi közösség léphet helyette. Ez pedig – és ez is fontos részlet, - az ENSZ Biztonsági Tanácsa útján adandó, akár katonai fellépést is jelenthet. Ugyanakkor tudni kell, hogy a BT-nek, ha úgy döntött, eddig is a jogosítványai közé tartozott, hogy a nemzetközi béke és biztonság veszélyeztetése esetén, öt állandó tagjának egyetértésével, kényszerítő, azaz katonai eszközökkel lépjen fel. És a BT ugyanúgy tétlenségre volt kárhóztatva, ha öt állandó tagja közül akár csak egy is ellenezte az ilyen fajta fellépést. Nos, ez az állapot a jövőben sem fog változni, hiszen megítélés, azaz politikai hozzáállás, szándék kérdése, hogy az állandó tagok mindegyike szerint egy adott konfliktusgóc veszélyezteti-e a nemzetközi biztonságot, egy adott állam polgárainak emberi jogai kockán forognak-e, s az adott állam akar-e, képes-e védelmet nyújtani saját állampolgárainak. És ha a BT képtelen döntést hozni, miközben valahol a világban „a helyzet fokozódik”, el kell dönteni, mit lehet tenni. Vagy „bezárjuk a boltot” és hazamegyünk, vagy valakik, a nemzetközi közösség egy része, egyes államok vagy országcsoportok úgy döntenek, a kialakult helyzet nem tűr halasztást, s a BT határozata híján is, ha úgy tetszik, egyoldalúan fellépnek valahol a világban. Ilyen esetekben mindenki lelkiismeretére van bízva, egyetért-e az akcióval, támogatja-e azt. Ebben az értelemben lazul fel a jelenlegi nemzetközi jogrend, az általános szabályokat objektív vagy szubjektív okokból áthágják, a döntések ad hoc alapon, nem pedig egyetemes keretek között közösen kimunkált elvi alapokon történnek.

Ahhoz, hogy ez a bizonytalan állapot még jó időben megszűnjön, tovább kellene fejleszteni a nemzetközi jogot, hozzá kellene igazítani a mai világ sokrétű realitásaihoz. Ez azt feltételezi, hogy nemzetközi jogászaink a világ minden tájáról összeülnek, és konszenzussal megállapodnak a jelenlegi rendszer paramétereinek bizonyos módosításairól, megváltoztatásáról. Erre én személy szerint nem látok esélyt. Politikai megfontolások miatt aligha elképzelhető egy konszenzussal történő érdemi előrelépés e téren. Hiszen pl. a Milosevics-i Jugoszlávia idején zajló - és a médiának köszönhetően az egész világ előtt vizuálisan is megismert - tömeges és durva koszovói emberi jogsértések, az etnikai tisztogatás látványos és dokumentált esetei sem voltak elegendőek ahhoz, hogy az ENSZ katonai beavatkozását a BT megszavazza. Megjegyzem, amikor ezt követően a NATO úgy döntött, légi csapásokkal kényszeríti jobb belátásra a belgrádi kormányt, függetlenül attól, hogy ez a kényszerítő művelet BT-felhatalmazás nélkül történt, egy-két kivételtől eltekintve, az egész világ hangosan tapsolt vagy csendesén bólogatott erre az akcióra. Bizarr dolog? Igen, de mutatja, hogy a mai világ, a XXI. század világa bonyolultabb lesz, mint a korábbiak. Ezt az összetettséget tükrözte az akkoriban széles körben vallott álláspont, miszerint a Jugoszlávia elleni akció jogilag nem igazolható, de politikailag elkerülhetetlen volt.

A 2003-ban az Egyesült Államok Irak ellen indított támadása is ilyen, a BT által nem felhatalmazott háború volt, melynek viszont az USA által meghirdetett indokai – enyhén szólva - nemigen voltak evidensek, s melynek során a transzatlanti család is széttöredezett. Koszovó kiszakadása Szerbiából, s

függetlenségének kikiáltása is egyoldalú alapon történt – tehát nem úgy, mint pl. Kelet-Timor leválása Indonéziától vagy Montenegró kiválása a szerb-montenegrói federációból, és önálló államokká alakulásuk, mely az ENSZ segédletével és részvételével, ill. megegyezéssel alapon történt. Hasonló módon, mint a 90-es évekbeli kuvaiti, jugoszláviai, ruandai beavatkozások, majd a 2001-es afganisztáni légicsapások, melyek mind a BT közös elhatározása alapján történtek. Koszovó függetlenségének ügyében is minden ország maga dönti el, hogy e kérdés előtörténetének fényében elismeri-e az új államot vagy sem. A nemrég lezajlott orosz-grúz háborút követően Moszkva váratlanul és látványosan elismerte két szakadár grúz terület, Abházia és Dél-Oszétia függetlenségét. Itt is az egyes államok szuverén döntésétől függ, mit kezdenek ezekkel a függetlenségekkel. Az azért megállapítható, hogy amíg Koszovó esetében mintegy félszáz állam már elismerte az új állami alakzatot, addig az utóbbi esetben csak a távoli Nicaragua és egy másik szakadár terület, Transznisztria tette meg ezt a lépést, valamint, kissé meglepő módon, két fegyveres közel-keleti szervezet, a Hamasz és a Hezbollah, de, figyelemre méltó módon, egyetlen volt szovjet köztársaság sem lépett ebben az irányban.

Ha egy pillanatra visszatérünk Afganisztánhoz, vegyük például azt a helyzetet, amikor az afgán-pakisztáni határvidéken, a világ egyik legkiszámíthatatlanabb és legveszélyesebb térségében, a határ túlsó, pakisztáni oldaláról az Afganisztánból korábban kivert és most ott tevékenykedő tálib erők tűz alatt tartják a kabuli kormány hozzájárulásával az afgán oldalon tartózkodó nemzetközi erőket. Ott lövik őket a határtól pár száz méternyire, szemmel is látható, honnan lönek. Ilyenkor mit csinálhatnak? Előttük egy nemzetközi határ két állam között! Ha visszalönek, egy másik országban követnek el fegyveres beavatkozást. Tehát nem lönek vissza, hagyják, hogy tűz alatt tartsák őket, legfeljebb elbújnak valahová...? Az ENSZ Alapokmánya ugyan lehetővé teszi egy tagállam önvédelmi jogát az ellene irányuló fegyveres támadás esetén, de esetünkben nem egy szomszédos állam, Pakisztán, hanem az Alapokmányban nem szereplő terrorista csoportok támadtak, továbbá az önvédelem jogával nem afgán csapatok, hanem ott tartózkodó nemzetközi erők élnének, ill. élnek. Ilyen helyzeteket nem irányzott elő az 1945-ben készült dokumentum.

Nos, ez a – nevezzük úgy – jogi bizonytalanság el fog kísérni bennünket a jövőben is, s nem teszi majd könnyebbé a nemzetközi biztonságot fenyegető veszélyekkel szembeni kollektív fellépést. Annál is inkább, mivel a Biztonsági Tanács ma már teljesen természetesen igényelt kibővítést, az 1945-ös állapothoz képest újabbak – mint pl. az erre jelentkező India, Brazília, Japán, Németország, Dél-Afrika, stb. – bevonása a különleges előjogokkal rendelkező állandó tagok közé, egyrészt ugyan demokratikusabbá, átláthatóbbá teheti e fontos testület tevékenységét, másrészt viszont számolni kell azzal is, hogy a BT-n belüli, már eddig sem zökkenőmentes döntéshozatali folyamat még bonyolultabbá válik, még inkább ki lesz téve a különféle, egyre eltérőbb megközelítéseknek, egyes állandó tagok lokális vagy regionális biztonsági és egyéb megfontolásainak.

+ + + +

A mi századunk tehát nem légtüres térben indult, hanem magával hozta mindazokat a tényezőket, problémákat, amelyeket a múlt század végi viharos események a felszínre vetettek. Ezek között nem szabad elfelejteni azt a történelmi léptékű átmenetet sem, mely a demokratikus kormányzás és a piacgazdaság berobbanásával indult meg Európa keleti felén. Ennek az átmenetnek sokrétű kihívásairól számtalan vita folyik manapság közéletünkben is. Én itt arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy a politikai és gazdasági vonatkozásokon túl van ennek az átmenetnek egy emberi, kulturális, mentalitásbeli vetülete, s a már egymagában is rendkívül összetett politikai-gazdasági átalakuláshoz képest jóval nehezebb kihívásnak bizonyult, bizonyul az emberek gondolkodásának, pszichológiájának megváltoztatása. Ez még nyugodtabb körülmények között sem egyszerű, hát még egy olyan zaklatott, mozgalmas időszakban, amelyben élünk. S ez a körülmény, tehát a társadalomnak egy újfajta minőségbe való átmenete, s ennek az átmenetnek emberi, lelki vetülete is mind rányomja a bélyegét arra a világra, amelybe most beléptünk.

Ezt a világot mindennek el lehet mondani, csak békésnek nem. A drámai kihívások tömege nem teszi egyszerűbbé az egyes emberek, közösségek életét, de ugyanakkor e folyamat, kifejezetten szakmai szempontokból, rendkívül izgalmas, s a továbbiakban is annak ígérkezik. Olyan változások, amelyek két évtizede zajlottak le a nemzetközi szinten, mélységüket, méreteiket, hatásukat tekintve rendkívül ritkán esnek meg az emberiség történetében. S az azóta zajló, ezekkel a változásokkal szorosan összefüggő globális folyamatok sem teszik lehetővé senkinek, hogy hátradőljön a karosszékekben és ellazuljon. Nem, mindazoknak, akik valamilyen módon foglalkozni kívánnak a nemzetközi kapcsolatokkal, tudniuk kell, hogy megszűnt az állóvíz, a kétpólusú világ által biztosított viszonylagos nyugalom, nincs többé ún. blokk-fegyelem, nincs a korábbi kölcsönös elrettentés miatt az a fajta bizonyosság, hogy nem kell tartani egy kelet-nyugati nukleáris összecsapástól, nem Washington és Moszkva vigyázó szeméi irányítják a világ fontosabb dolgait és mondják ki a boldogító igéket vagy nemeket, a globalizáció következtében összezsugorodott a világ, ennek minden előnyével, de hátrányával is, s ha bolygónk valamelyik eldugott sarkában történik valami, tudhatjuk, hogy annak hatása valamilyen módon előbb-utóbb kihathat ránk is. A hosszú ideje fennálló, eddig megoldást nem nyert konfliktusok és feszültségek, vagy az újkeletűek, - a közel-keleti, a balkáni, a ciprusi, a kaukázusi, a közép-ázsiai, a nyugat-szaharai, a kasmíri, a szudáni, a kongói, a szomáliai, a sri lankai, hogy csak ezeket említsem - még jó darabig elkísérnek bennünket ebben a században. Ezek közül kiemelném a közel-keleti arab-izraeli konfliktust, mely, ha sikerülne azt egy megoldási szakaszba juttatni, nagymértékben – és pozitívan - befolyásolná válaszat arra a kérdésre, vajon milyen idők köszöntenek ránk. E konfliktus ugyanis (a kasmírral együtt) a legrégebb válsággóc a II. világháború befejezése óta, mely megoldatlanságával a legnagyobb romboló hatással és negatív kisugárással van az egész nemzetközi helyzetre. Külön említem a „failed State”,

azaz összeomlott államnak elnevezett újdonsült biztonságpolitikai kategóriát, melynek legismertebb vagy talán leghírhedtebb képviselői korábban Afganisztán volt, jelenleg Szomália, mely államok, ahol eltűnt a központi hatalom, s a szó szoros értelmében a dzsungel törvénye honol, melegágyai a terrorizmusnak, ahol a kiképzőtáborokban zavartalanul grasszálhatnak a legkülönbözőbb országokból érkezett dzsihádisták.

Senkinek nem tudok ígérni nyugalmat, bőséges időt a döntések meghozatalához, s a nagy politikai változásokhoz fűződő illúziók, a nem mindig beteljesedett várankozások, remények fényében rá kell eszmélnünk arra, hogy milyen reális világban élünk. Sem a mi kis Európánkban, ezen belül közelebbi fertályunkon, a Balti-tengertől a Földközi-tengerig terjedő térségben, sem pedig egész planétánkon nem úgy, nem olyan magától értetődően, nem olyan flottul mennek a dolgok, ahogy azt korábban elképzeltük. Ami természetesen egyáltalán nem azt jelenti, hogy karba tett kézzel kellene siránkoznunk. Ez lenne a lehető legrosszabb válasz az előttünk álló kihívásokra.

+ + + +

A XXI. század beköszöntének kétségkívül legrámaibb sokkja a nemzetközi terrorizmus addig soha nem látott erejű jelentkezése volt az, amit a világban borzongtató tömörséggel 9/11-nek, vagyis szeptember 11-nek neveznek. Ez a dátum túlzás nélkül örökre beírta magát az emberiség nagykönyvébe. A terrorizmus, mint jelenség, azelőtt is ismert volt és szedte áldozatait, s az ENSZ is foglalkozott vele. De tény, hogy 2001 őszén a globalizáció körülményei között a terrorizmus is határokon átvélő nemzetközi jelenséggé vált. S ez azt is jelentette, hogy e globális jelenség ellen globális eszközökkel, nemzetközi szinten kell felvenni a küzdelmet. És nem is akárhogy. Hiszen a nemzetközi kapcsolatokban az eddig is ismert és elismert, egyre nagyobb jelentőségre szert tevő nem-állami szereplők: a nem kormányzati szervezetek, a szakszervezetek, a média, a tudományos élet, a magánszféra, tehát a civil társadalom mellett megjelent egy újabb nem-állami szereplő, a nemzetközi terrorizmus, amely lábball tiporja mindazokat az értékeket, szabályokat, melyeket az emberiség, a maga sokszínűségében és különbözőségében, közös erőfeszítéssel létrehozott. Ezt az újabb szereplőt nevezte el Kofi Annan „uncivil society”-nak. És ez a „civilizálatlan társadalom” itt van közöttünk, s kihasználva a vallási fanatizmust, a gazdasági és szociális nehézségeket és sérelmeket, az általa kiválasztott helyen és időben lecsap kifejezetten azzal a céllal, hogy minél több áldozatot szedjen. A nemzetközi terrorizmusnak lehetnek fő csapásirányai, de senki és semmi nem érezheti magát teljes biztonságban ezen a földön, beleértve a mi kis országunkat is. Ez egy egyenlőtlen harc, egyenlőtlen eszközökkel a civilizáció és annak tagadói között. Ez egy könnyörtelen, hosszan tartó küzdelem, amelyre fel kell készülni évszázadunkban. Arra kell törekednünk, hogy széleskörű nemzetközi erőfeszítésekkel, beleértve az iszlám világ egészséges, racionális erőit, kezeljük azokat a társadalmi problémákat, amelyek termékeny talajt kínálnak a terrorizmus

emberanyagának rendszeres feltöltéséhez. Olyan civil projekteket valósítsunk meg, melyek gazdasági, szociális, egészségügyi, oktatási perspektívákat nyújtanak, ill. kézzelfogható javulást ígérnek a polgári lakosságnak, és ennek révén csökkentsük a szélsőségek, az intolerancia iránti vonzalmat. Miközben állandó készenlétben is kell lennünk, hogy megfelelő – katonai, titkosszolgálati, jogi - eszközökkel lépjünk ott, ahol erre szükség van.

Hasonló módon, a tömegpusztító fegyverek elterjedése ellen már az elmúlt évtizedekben harcot hirdetett az emberiség, az ENSZ-ben különböző egyezmények is születtek e célból. Ezek a dokumentumok ugyanakkor államokról és nem földalatti, illegális csoportokról szóltak. Ma már ez a veszély nem csak az államközi kapcsolatokban, hanem azon túl is jelentkezik. Senkinek ne legyenek kétségei: amennyiben terrorista szerveződéseknek módjukban áll megkaparintani tömegpusztító vegyi, biológiai vagy nukleáris eszközöket, nem fognak habozni azokat zsarolás vagy alkalmazás céljából felhasználni. Ezért különös fontossága van a nukleáris objektumok gondos őrzésének, az ilyen fegyverek proliferációja, illegális csempészése vagy továbbadása megakadályozásának. Aggodalommal szemlélhetjük az 1960-as években létrejött atomsorompó-szerződés, a nukleáris non-prolifерációs rezsím fellazulását, azt, hogy az eredeti, a BT állandó tagjaiból álló atomklub mellett újabb atomhatalmak jelentek meg, egyes esetekben utólagos nemzetközi jóváhagyással, máshol pedig átláthatatlan, homályos, gyanút keltő állami erőfeszítések történnek katonai célú nukleáris tevékenység irányában. Olyan térségekben is megjelentek ezek a fegyverek, melyeket feszültség, instabilitás és terrorista tevékenység jellemez. S ennek potenciális veszélyei beláthatatlanok.

Ha mindehhez hozzávesszük a nemzetközi viszonyokban az elmúlt időszakban beállt további fontos változásokat, nevezetesen az Egyesült Államok, a NATO és az Európai Unió Oroszországhoz fűződő kapcsolataiban beállt lehülést és feszültséget, azokat a lépéseket és nyilatkozatokat, amelyek ezt a változást fémjelzik, megállapíthatjuk, hogy az e kapcsolatok, és általában a nemzetközi kapcsolatok demilitarizálásába vetett remények füstbe mentek. Ismételten szemtanúi vagyunk a katonai erő jelentőségére való közvetlen vagy közvetett utalásoknak, demonstratív akcióknak, katonai jellegű lépéseknek és válaszlépéseknek, sőt nemrégiben egy valóságos kisebb háborúnak is Oroszország és egyik déli szomszédja, a Nyugattal szorosabb kapcsolatokat ápolni kívánó Grúzia között. Tehát a katonai potenciál, a hadiköltségvetés, a látványos fegyveres mutatványok kora nem járt le, ellenkezőleg, úgy tűnik, újabb impulzust kapott. S a változóban lévő, magára találó, önbizalmát visszanyert Oroszország, továbbá az un. feltörekvő harmadik világbeli államoknak a nemzetközi szintéren való erőteljes megjelenése ugyancsak megváltoztatja világunk eddig ismert paraméterrendszerét. A korábbi bipoláris világból kilépve annak idején először egy sajátos, de facto unipoláris rendszerben találtuk magunkat, amelyet, egy korábbi francia külügyminiszter szavaival, egy „hiperhatalom”, az Egyesült Államok uralt. Most pedig belépünk egy igazi multipoláris rendszerbe, ahol, maradva az előző kifejezésnél, az USA – továbbra is megőrizve első helyét a világban – „hiperhatalomból” szuperhatalommá degradálódik vissza. Ebben a világban

számos fontos brizselő foglal majd helyet a kártyaasztal körül, ahol, reményeink szerint, a mi kis kontinensünk nem a kaszinói felszolgáló szerepét fogja játszani.

Az euroatlanti világ általános közérzetét nem javította a Bush-kormányzat elmúlt nyolc éve sem. Az Atlanti óceán két partja között az álláspontokat megosztó, egymással szembeálló lépések, nevezetesen a második Öböl-háború kapcsán, nem tettek jót az atlanti szolidaritásnak és együttműködésnek. Holott abban a bizonytalan, veszélyes világban, amelybe belépünk, rendkívüli fontossággal bír, hogy az ugyanazon értékeket, elveket valló államok, függetlenül attól, hogy éppen ki ül a Fehér Házban, egyeztetve, közösen tudjanak fellépni, és hatékonyan kezelhessék az előttük álló számtalan kihívást. Nyomasztó volt látni ezt a megosztottságot, amely, bizonyos vagyok, most már a múlté, de e politika súlyos öröksége Irakban, s ennek következtében Afganisztánban és az egész régióban itt van velünk. Ezt az örökséget –most már függetlenül attól, hogy ki, hogyan és miért kezdte a második Öböl-háborút – közösen kell kezelnünk. Az új amerikai elnök ideje alatt, kinek megválasztása – hasonlóan a francia-német történelmi megbékéléshez – ismételten tanúsítja, hogy igenis, túl lehet lépni a történelmi korlátokon és előítéleteken, joggal számíthatunk arra, hogy nagyobb empátiával, odafigyeléssel, multilaterális alapokon folyik majd az egyeztetés, a koordináció az euroatlanti családban. Mert nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy ettől az együttműködéstől, annak minőségétől függ majd, mennyire tudunk közösen részt vállalni a világ dolgainak intézésében a következő évtizedekben. Például, – hogy a számtalan megkerülhetetlen probléma közül csak egyet említsek - annak az egyre gyakrabban jelentkező dilemmának az eldöntésében, hogy a demokratikus elvek iránti elkötelezettségünk hogyan fér össze nem demokratikus, autoriter, de stabil, világi rezsimek tudomásul vételével? Azaz a két rossz közül a kisebbik rossz választásával. A mai világban prioritások alapján kell dönteni, s tudni kell a megfelelő eszközöket azonosítani, legyenek azok fokozatosak, közvetettek, kacskaringósak, amelyek aztán elvezethetnek az elérni kívánt távolabbi célhoz.

És itt van még egy dolog, amire felhívnám a figyelmet. Az Egyesült Államokban olyan demográfiai változások zajlanak már egy ideje, mely a latin-amerikai és ázsiai származású lakosság egyre fokozódó súlyát mutatja. Az az érzésem, ha netán ötven év múlva felteszik a kérdést egy washingtoni honatyának, hogy mit gondol 1944. június 6-ról (ez a szövetséges haderők normandiai partraszállásának napja), nem biztos, hogy az illető tudni fogja a választ. Hiszen könnyen meglehet, hogy a honatya dominikai, kolumbiai, kínai vagy vietnami felmenőkkel rendelkező büszke amerikai. Mondanivalóm lényege, hogy az Egyesült Államok szellemiségében, külkapcsolataiban természetesen fordulhat majd Latin-Amerika vagy Ázsia felé, s az az intim, a történelemben gyökerező kötelék, amely még most létezik közöttünk, azok az emberi kapcsolatok, amelyek még sokakat összekötnek az Atlanti-óceán két partján, meggyengülhetnek, talán elenyésznek, az idő előrehaladtával eltűnnek, s átadják a helyüket egy új viszonyrendszernek. Megjegyzem, ha ez netán be is következik, őszintén remélem, hogy az USA akkor is megőrzi hagyományait és elkötelezetten demokratikus állam

marad. De mindebből valami következik Európa számára is. Mégpedig az, hogy e század első felében mindent meg kell tennie azért, hogy az Európai Uniónak nevezett politikai projekt előrehaladjon. Hogy a döntéshozók jövőbeni asztalánál, olyan szereplők között, amelyekkel kontinensünknek már nem lesz olyan bensőséges, a történelemben, a kultúrában, az értékrendben gyökerező viszonya, mint a jelenlegi európai-amerikai kapcsolatrendszer, földrészünk helyet tudjon foglalni és hallathassa hangját az „Európa” feliratú névtábla mögött. Nos, Európának – egy erős, összetartó, dinamikus Európai Unió keretében –, politikailag, katonailag és gazdaságilag fel kell készülnie erre az eshetőségre is, tehát, kissé sarkosabban fogalmazva, arra, hogy egyedül maradhatunk. A közös cselekvés és az együttműködés Amerika és Európa között, s - ezzel párhuzamosan - Európa gondos felkészülése a holnapjainkra, úgyszintén befolyásolhatja majd a választ arra a kérdésre, hogy békés világ vagy az erőszak világa vár bennünket ebben az évszázadban.

+ + + +

Az erre az évszázadra történő felkészülést nagymértékben befolyásolja egy újabb jelentős geopolitikai elmozdulás a nemzetközi szinten. Az imént említés történt a döntéshozók jövőbeni asztaláról, ahol, reményeink szerint, Európa is helyet kap. De körülöttünk ott lesznek majd annak a világnak a képviselői, melyet mi, európaiak hosszú ideig elfeledtünk, gyarmatosítottunk, kiaknáztunk, lenéztünk, mely világ az utóbbi időszakban megindult a látványos gazdasági fejlődés útján, hasznosítja szürkeállományát, természeti erőforrásait, termékei elárasztják a világpiacot, és mindennek következtében markánsabb magatartást tanúsít a nemzetközi szinten. Már túl egyszerűnek és egyre inkább idejétmúltnak tűnik a világot sommásan fejlődő és fejlett részre, Északra és Délre osztani, hiszen az un. feltörekvő országok, mint India, Brazília, Argentína, Dél-Afrika, Kína, Dél-Korea és mások egyre nagyobb beleszólást követelnek a világ dolgainak intézésébe. Az 1999-ben megalakult, ipari államokból és un. harmadik világbeli országokból álló G 20-as csoport, mely a világ GDP-jének majdnem 90%-át állítja elő, s a föld népességének 2/3-át képviseli, most válik a szemünk előtt igazán legitimé, annak összetétele most válik teljességgel igazolttá és indokolttá. Most, amikor ezek a harmadik világbeli un. feltörekvő országok úgy hallathatják hangjukat ezen a fórumon és általában a világban, így az ENSZ-ben is, hogy arra mindenki odafigyel. S így mindjárt érthetőbbé, logikusabbá válik a Biztonsági Tanács átalakításának szükségességére is. Sok-sok évszázad után változnak az egyensúlyok a világban.

Már a Kelet és Nyugat által beindított helsinki folyamat 1975-ben Helsinkiben a legmagasabb politikai szinten aláírt Záróokmánya is hatékonyabb, közös erőfeszítéseket sürgetett a részvevő 35 ország keretében az élelmezési, az energiaproblémák, a valutáris és pénzügyi problémák terén. A Záróokmány gazdaságról szóló fejezetének egyik része szólt a levegő, a víz, a tengeri környezet, a földhasználat, a természetvédelmi területek megóvásáról, a lakott területeken a

környezeti feltételek javításáról, a környezeti változások megfigyeléséről és előrejelzéséről. A XXI. század elejére mindezek a kérdések egészen más, drámai vagy igen sürgető dimenziókban – és mindenekelőtt globális méretekben - jelentek meg, amit mutat az is, hogy ma már az utca embere is egyre inkább tisztában van azzal, mi a tét. Az éghajlati változások, melyek egy részét mi magunk okozzuk, egyelőre beláthatatlan következményekkel járhatnak. A trópusi betegségek új térségekben való felbukkanásától és a városok fojtogató levegőjétől a sarkvidéki jégtakarótól megszabaduló természeti erőforrások utáni új versenyfutáson át a Maldives szigetek megjósolt eltűnéséig számtalan megnyilvánulása lehet ennek az egyre feszítőbb problémának.

Az élelmezési gondok nem hogy csökkentek, de fokozódtak a harmadik világ számos országában. A mezőgazdasági termékek árai általános tendenciájukban felfelé kúsznak. Az éhínség, a szegénység továbbra is, sőt egyre inkább a gyengén fejlett államok sajátja. És itt Afrikát kell külön kiemelni. India 2030 körül, lakóinak számát tekintve, beéri és leghagyja Kínát. Évszázadunk közepére bolygónk lakossága 9 milliárd főt fog számlálni. De már 2015-re a földön 60 olyan un. óriás város létezik majd, ahol egy tömbben 5 vagy ennél több millió ember fog élni. A kelet-nyugati konfrontáció eltűnésével – függetlenül a feltörekvő országok egyre erőteljesebb megjelenésétől - még kézzel foghatóbb a világ fejlett és szegénységben élő térségei közötti szakadék. Érdemes megnézni, manapság még hogyan alakul egy sajátos viszonyrendszer a fejlett és fejlődő államok között. (Az első adat a fejlett, a második a fejlődő országokra vonatkozik.) A gazdaság és jövedelem terén az arány 85%:15%, a föld erőforrásainak felhasználása terén 88%:12%, a szennyezés és a hulladék felhalmozás terén 75%:25%. Érdemes lesz majd megnézni, miként alakul ez a viszonyrendszer Észak és Dél között a XXI. század folyamán.

A föld energiafelhasználása jelentős mértékben nőtt, nem utolsósorban India és Kína rohamosan emelkedő fogyasztása miatt. Ha a világ ilyen ütemben fogyaszt a továbbiakban is energiát és mindazt, amit planétánkon felhasználhat, két földgolyóra is szüksége lesz, hogy meg tudjon felelni a különböző kihívásoknak. Földünk energiakészletei nem végtelenek, az energiaárak megjósolhatatlan módon alakulnak, mindenestre az alacsony energiaárak korszakának végéhez közeledünk. A világnak az a része, ahol a feltárt olajkészletek több mint 60%-a, a földgázkészletek 40%-a található – a Közel- és Közép-Kelet - konfliktusok, feszültségek, kockázatok instabil térsége. Ennek következtében megnő a más térségekben található lelőhelyek – Közép-Ázsia, Észak-Afrika, Venezuela, Oroszország stb. – jelentősége, de e térségek jó része ugyancsak nem mondható a stabilitás mintaképezék. Az energiához való hozzáférés, a szállítási útvonalak biztosítása a gazdasági mellett egyre inkább politikai, biztonsági kérdéssé nővi ki magát. S egyre erősebben dörömböl az ajtónkon az új és megújítható energiaforrások – a nap, a szél, a víz és más források – felhasználásának parancsoló szükségessége.

Ezek a témák, – a klíma, a demográfia, az energia, továbbá az ezekhez kapcsolódó kérdések, úgymint a migráció, a munkanélküliség, a szociális-kulturális

magatartási formák terén beálló változások, és az ennek következtében jelentkező, robbanással is fenyegető társadalmi feszültségek – a jövőben nem enyhítik, hanem megsokszorozzák azokat a veszélyeket, amelyekkel az emberiség szembenéz. És erre emlékeztetni megfelelő alkalom ebben az évben, 2008-ban, amelyet a Föld Bolygó Évének nyilvánítottak. Ebben az összefüggésben érdemes megismerkedni Al Gore volt amerikai alelnök a „Kényelmetlen igazság” (Inconvenient truth) című dokumentumfilmjével is, amely drámaian és mégis józanul mutatja meg, mi van akkor, ha csak a mára gondolunk, és nem észleljük, hogy van egy holnap reggel is!

A fenti tényezőkhöz kapcsolódik legfrissebb, legújabb globális problémánk, a nemzetközi pénzügyi válság, melyre összerándult az egész világ, s amelynek kezelésére ritkán látott, rendkívül gyors reagálások történtek és történnek. Meglátjuk, hogy milyen hatékonyak lesznek e nemzetközi és nemzeti intézkedések ötvözetének eredményei. De akkor is, ha – mint ahogy reméljük – a nem túl távoli jövőben magunk mögött hagyhatjuk a gazdasági recessziót, bizony mondhatjuk, hogy ennek a történetnek messze ható következményei, kihatása lesz a XXI. században arra, hogy az egyes kormányok és a nemzetközi pénzügyi intézmények miként menedzselik a nemzeti és globális gazdasági-pénzügyi feladatokat.

+ + + +

Egyszóval, mi az én válaszom arra, milyen lesz ez a század? Az előttük álló évek, évtizedek nem lesznek könnyűek, stabilak, konfliktusoktól mentes békés időszakok. Aki nemzetközi kapcsolatokkal akar majd foglalkozni, annak ez egy felettébb izgalmas szakmai kihívást jelent, ahol mindent lehet csinálni, csak unatkozni nem. Ugyanakkor látnia kell, hogy rengeteg megoldandó probléma fogja nyomasztani, melyek a lehető legszorosabban összefüggnek azzal a globális dilemmával, hogy milyen lesz az emberiség jövője. E dilemma kezelésének intézményes keretei adottak, az Egyesült Nemzetek Szervezete. Hogy mennyire tudunk friss vért fecskendezni ebbe az intézménybe, hogy mennyire tudjuk hasznosítani azt, hogy milyen hatásfokkal tudunk eleget tenni az ENSZ által meghirdetett, talán a XXI. század feladatai nyitányának is tekinthető Millenniumi Fejlesztési Céloknak, az egyes tagállamok politikai szándékától függ. E tevékenységből a globális politikát folytató Európai Uniónak felelősen ki kell vennie saját, nem elhanyagolható részét. És mindig szem előtt kell tartanunk azt az alapvető igazságot, hogy manapság már nem lehet dolgainkról a Cherbourg és Nizza, Boston és Los Angeles, Novgorod és Vlagyivosztk vagy netán a Sopron és Battonya közötti térben gondolkodni. Mert a világ egy global village-é szűkült, és minden összefügg minden mással. Erre a világra nekünk, magyaroknak is jól fel kell készülnünk. Az a közismert mondás, miszerint „Extra Hungariae non est vita”, azaz Magyarországon kívül nincs élet, a fentiek fényében elavult, avított, provinciális, egy másik korba tartozó, ma kifejezetten káros tézissé változott, ha valaki is egyáltalán komolyan venné azt napjainkban.

Az emberiség jövője a mi kezünkben van, mi ronthatjuk el végérvényesen, vagy mi találhatjuk meg azokat az eszközöket, amelyekkel átsegíthetjük magunkat a nehézségeken, válaszokat tudunk találni a szüntelenül meg-megújuló kihívásokra. Ezt persze könnyebb mondani, mint megtenni, de – és ez a lényeg – nincs alternatívánk. Kívánom, hogy Önök, az ifjú nemzedék képviselői is ekképpen gondolkozzanak magukról, magunkról, az egész földkerekségről.